

Střední odborná škola EDUCAnet Brno, o.p.s., Arménská 21, Brno, 625 00

Preventivní program

pro školní rok 2016/2017

Preventivní program vychází ze školní strategie primární prevence, jejímž hlavním cílem je vytvoření a udržení optimálního sociálního klimatu ve škole.

Dlouhodobé cíle

Školní preventivní strategie si klade za **dlouhodobý cíl** ve spolupráci s odbornými i pedagogickými pracovníky školy a příslušnými veřejnými institucemi informovat studenty a jejich zákonné zástupce o sociálně patologických jevech nejen ve škole, ale i za jejími branami v naší společnosti. Minimální preventivní program (MPP) se snaží školní strategii naplňovat a zaměřovat se na konkrétní krátkodobé i dlouhodobé cíle. Hlavním cílem, kromě dosažení vysoké informovanosti studentů v této oblasti, je snížit výskyt a rizikovost těchto jevů v jejich chování na minimum.

Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže (dále jen "prevence"), v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy, zahrnuje do oblasti prevence zejména tyto aktivity:

- a) násilí a šikanování,
- b) záškoláctví,
- c) kriminalitu, delikvenci, vandalismus a jiné formy násilného chování,
- d) ohrožení mravnosti a ohrožování mravní výchovy mládeže,
- e) xenofobii, rasismus, intoleranci a antisemitismus,
- f) užívání návykových látek (včetně opomíjeného alkoholu a kouření), anabolik, medikamentů
a dalších látek,
- g) netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling),
- h) divácké násilí,
- i) komerční sexuální zneužívání dětí,
- j) syndrom týraných a zneužívaných dětí,
- k) sekty a sociálně patologická náboženská hnutí.

Veškeré tyto aktivity budou zahrnuty jako sociálně patologické jevy do primárního preventivního programu školy, který se jimi bude zabývat. Preventivní programy organizované školou by měly studentům ukázat, jak si uspořádat vlastní život a dovést je ke zdravému životnímu stylu a správné komunikaci s okolím, což je cesta k tomu, aby v jejich chování vůbec k sociálně patologickým jevům nedocházelo.

Krátkodobé cíle

Kromě těchto dlouhodobých obecných cílů si v problematice prevence škola klade i **krátkodobé cíle**, kde cílovou skupinou budou žáci prvních až čtvrtých ročníků školy. Krátkodobé cíle pro školní rok 2016/2017 jsou tyto:

- **realizace komunikačních programů** – programy, hry, výlety, exkurze nebo vyučovací hodiny věnované především komunikaci mezi spolužáky ve třídě (i stmelování nově vzniklých kolektivů), ale také jejich komunikaci s pedagogickým sborem.
- **realizace výchovy ke zdravému životnímu stylu** – nabídka volnočasových aktivit školou, distribuce nabídek dalších zařízení s volnočasovými aktivitami pro mládež, hry, vyučovací hodiny věnované zdravému životnímu stylu, výlety, exkurze, programy zajišťované dalšími institucemi pro výchovu mládeže.
- **realizace programů zaměřených na prevenci zneužívání drog** – vyučovací hodiny věnované drogám a jiným závislostem, prevenci proti kouření a užívání alkoholu apod., zajištění vzdělávacích programů v regionálních centrech a institucích věnujících se výchově mládeže v těchto problematikách, zajištění odborných přednášek pro studenty, jejich zákonné zástupce i pedagogy, exkurze, semináře, besedy, propagace volně dostupných materiálů k této tématice přímo ve škole.
- **zajištění volné komunikace mezi školou, studenty a jejich zákonnými zástupci v oblasti sociálně patologických jevů** – škola seznámí studenty a jejich zákonné zástupce hned na začátku školního roku s minimálním preventivním programem, poskytne rodičům informace o plánovaných akcích se studenty a předá kontakty na hlavní zprostředkovatele tohoto programu ve škole. Budou zajištěny a oznámeny konzultační hodiny školního metodika prevence sociálně patologických jevů, jež budou moci využívat volně jak studenti, tak i jejich zákonní zástupci.
- **náprava nedostatků vyplývajících ze závěrečného hodnocení MPP 2015/2016** – větší motivace studentů ve vztahu k zájmovým kroužkům a ostatním akcím školy – zejména společným školním výletům, třídní učitelé se budou snažit více se zajímat o vztahy ve svých třídách a v popředí stále zůstává důraz na kontrolu absence, přičemž významnou roli v této problematice představuje elektronická třídní kniha, která zajišťuje větší informovanost rodičů žáků. V tomto směru budou v popředí především rodiče žáků prvních ročníků, jež je třeba nejen řádně seznámit s možnostmi školního e-learningového systému a jeho funkcí umožňujících úzkou spolupráci rodičů a školy, ale je třeba je také podpořit v aktivní spolupráci a zájmu o dění ve škole.

Specifika a charakteristika školy

Za vedení, průběh a realizaci celého minimálního preventivního programu na oborech informační technologie a ekonomické lyceum bude ve školním roce 2016/2017 zodpovídat metodička prevence sociálně patologických jevů - **Mgr. Zuzana Kadlecová**. Ta má stejně jako výchovný poradce a ostatní pedagogové vypsány konzultační hodiny a studentům i jejich rodičům je k dispozici také na školní e-mailové adrese a přes školní e-learningový systém AES. Všichni rodiče i žáci také mají k dispozici telefonní číslo na svého třídního učitele a ředitele školy.

Vedením vybraných programů, exkurzí, besed či přednášek budou pověřeny i další osoby či subjekty, např. Poradenské centrum pro drogové a jiné závislosti v Brně, místní protidrogový koordinátor v Brně, odborní pracovníci a lektori dalších center a organizací (Podané ruce, Spondea, MP Brno...) atd.

Metodička sociálně patologických jevů bude spolupracovat také s výchovnou poradkyní školy, kterou je **Mgr. Vladimíra Knytlová**. Stejně jako výchovná poradkyně potom metodička prevence projednává podněty podané prostřednictvím schránky důvěry, emailovou poštou nebo zprávami odeslanými přes školní e-learningový systém. Ve všech případech dbá na utajení identity přispěvatele.

Úzce bude metodička prevence spolupracovat také s třídními učiteli jednotlivých tříd, kteří ji budou prostřednictvím pravidelných zpráv informovat o dění v jednotlivých třídách a případných problémech.

Aktivně mohou do chodu školy zasahovat také žáci prostřednictvím **školního parlamentu**, do něhož si každá třída volí svého zástupce.

Současný stav ve škole

V letošním školním roce 2016/2017 jsou otevřeny na naší škole tyto třídy: (stav k 26.9.2016)

- 1. A – Informační technologie – 21 žáků
- 2. A – Informační technologie – 19 žáků
- 3.A – Informační technologie – 13 žáků
- 3.B – Ekonomické lyceum – 6 žáků
- 4. A – Informační technologie – 19 žáků

Celkem tedy školu v tomto školním roce navštěvuje 78 studentů denního studia.

Plánované aktivity v oblasti prevence sociálně patologických jevů

V následující tabulce jsou uvedeny již přímo definované akce na tento školní rok. Většina akcí, přednášek a programů, které se v letošním roce uskuteční, však bude plánována a projednávána až během školního roku, tudíž si škola vyhrazuje právo některé z uvedených akcí zrušit v případě, že nebude možné je z jakýchkoliv závažných důvodů uskutečnit, a jiné naopak uskutečnit navíc.

Mezi plánované akce nejsou zahrnuty vyučovací hodiny pedagogů školy, kteří se budou problematice prevence věnovat v rámci svých výukových předmětů (viz. Příloha).

Měsíc	Plánovaná akce	Téma	Zajištění akce
2. týden v září 2016	Seznamovací kurz pro 1. ročník	vzájemné seznámení studentů a třídních učitelů, sport, zdravý životní styl, turistika	třídní učitel + 2. učitel
12. a 13. září 2016	Světluška	charitativní sbírka	2 přihlášení žáci
19. a 20. září 2016	Srdíčkové dny	Charitativní sbírka	2 přihlášení žáci
červen 2017	třídní výlet	sociální	třídní učitelé

		komunikace, sport, zdravý životní styl, turistika, odpočinek a plánování aktivit volného času	
v průběhu roku	návštěva brněnské mešity nebo židovského hřbitova	pochopení a tolerance odlišných náboženství a kultur, odsouzení projevů rasismu a xenofobie	učitel D, ZSV
v průběhu roku	vybraný preventivní program z PPP Brno (1.ročník/2.ročník)	tematický program podle výběru studentů, intervenční program	třídní učitel
v průběhu roku	koncerty, výstavy, divadelní představení	tematický program dle předmětového zaměření	učitelé příslušných předmětů
v průběhu roku	jazykově-poznávací zájezd do zahraničí (dle výběru)	Kulturně-historický program, jazykové zaměření	vybraní učitelé
v průběhu roku	Drogy trochu jinak – interaktivní výukový program (interaktivní dotazník a hrou proti drogám)	Seznámení s problematikou drog a jiných sociálně patologických jevů	vybraní učitelé
v průběhu roku	vybraný preventivní program – Podané ruce, SPONDEA	prevence sociálně-patologickým jevů podle zájmu studentů	vybraní učitelé
V průběhu roku	Filmové projekce Jeden svět (dle zájmu žáků)	Vybraný film s besedou	Třídní učitelé

Žáci prvního ročníku budou po absolvování seznamovacího kurzu a bližším seznámením se spolužáky požádáni o vyplnění **dotazníku**, který bude následně vyhodnocen. Získané informace poslouží jak metodické prevence, tak i výchovnému poradci k tomu, aby mohli lépe zmapovat situaci v dané třídě a případně zjistili, které sociálně-patologické jevy představují pro danou třídu největší riziko a je potřeba je eliminovat včasnou prevencí.

Volnočasové aktivity nabízené školou

Škola si je vědoma toho, že právě vhodné aktivity žáků v jejich volném čase jsou důležitou součástí prevence sociálně patologických jevů v jejich chování, neboť právě nevhodně využívaný volný čas školní mládeže je příčinou vzniku již zmíněných jevů. Kromě připravovaných programů prevence, besed s odborníky, exkurzí a dalších školních aktivit

jsme proto připravili pro žáky i několik volnočasových aktivit (sportovní hry, IT – programování, cizí jazyky, přípravu k maturitním zkouškám aj.) které mohou ve svém volném čase navštěvovat. Seznam nabízených volnočasových aktivit je přiložen v příloze.

Evaluace minimálního preventivního programu

Na konci školního roku 2016/2017 bude minimální preventivní program školy posouzen v ročním Hodnocení MPP (nyní prostřednictvím online systému preventivni-aktivity.cz), které bude vypracovávat Mgr. Zuzana Kadlecová, jakožto metodička prevence sociálně patologických jevů školy.

Školní e-learningový systém AES umožňuje publikování různých on-line anket, které budou tematicky také zaměřeny na prevenci, vztahy ve třídě a celkové klima školy, z nichž lze pak čerpat i pro závěrečné hodnocení programu.

Zpracovala: Mgr. Zuzana Kadlecová

Datum: 26.9.2016

Podpis:

Schváleno ředitelem školy: Mgr. et Bc. Robert Bednář

Datum: 30.9.2016

Podpis:

Příloha č. 1:

Krizový plán pro postup školy v případě zjištění zneužívání návykových látek ve škole nebo při školních akcích mimo školu

Dokumentem, který obecně shrnuje pravidla ochrany studentů před alkoholismem, kouřením a dalšími toxickými látkami ve škole a na školních akcích, je školní řád. Prostřednictvím tohoto dokumentu byli na začátku školního roku všichni studenti, jejich zákonní zástupci i pedagogičtí a odborní pracovníci školy obeznámeni se situacemi, na něž se bude pohlížet jako na situace ve škole nepřijatelné v souvislosti se zneužíváním návykových látek.

V případě, že u některého ze studentů vznikne podezření, že přišel do školy pod vlivem alkoholu či psychotropní nebo omamné látky, má škola právo v souladu s ustanovením odstavce 6.3 Smlouvy o studiu provést kontrolu přítomnosti alkoholu v těle studenta dechovou zkouškou nebo provést kontrolu přítomnosti jiné návykové látky testem ze vzorku moči.

Škola je povinna z důvodu zachování bezpečnosti studentů v případě nálezů alkoholu nebo omamné či psychotropní látky v těle ukončit pro tento den studentovi vyučování, kontaktovat jeho zákonné zástupce či osoby, které vůči němu plní vyživovací povinnost, a vyzvat je, aby si jej ve škole nebo na akci, kde k nálezům došlo, osobně převzali. Do té doby je škola povinna studentovi zajistit dostatečný přísun tekutin, pobyt ve větrané místnosti a ve stínu, eventuálně místo, kde by si mohl lehnout a poskytnout mu další pomoc ke zmírnění fyzických obtíží, spojených s užitím předmětné látky.

Je-li zdraví studenta, který požil alkohol nebo omamnou či psychotropní látku, vážně ohroženo, škola poskytne studentovi první pomoc a bez zbytečného odkladu mu zajistí odbornou lékařskou péči a pak teprve informuje jeho zákonného zástupce nebo osobu, která vůči němu plní vyživovací povinnost.

Následně bude se studentem jednáno a vzniklá situace řešena v souladu se školním a sankčním řádem školy, které stanovují jasná pravidla, jak jednat při takovýchto situacích se studenty.

Bude-li zjištěno, že některý ze studentů je dealerem návykových látek nebo tyto látky u sebe ve škole přechovává, bude tato skutečnost oznámena ředitelství školy, která celou věc předá Policii ČR a uvědomí zákonné zástupce studenta, příp. příslušné zdravotnické zařízení.

Příloha č. 2

Krizový plán pro postup školy v případě zjištění šikany či při zjištění situace, která by mohla k šikaně vést (Dle Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)

Charakteristika šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, skupinu žáků nebo případně učitele. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. V dnešní době se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

Projevy šikanování

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany patří:

- verbální šikana, přímá a nepřímá,
- psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií),
- fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti),
- smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

Za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých opravdu závažných případech může nabýt i rysy organizovaného zločinu.

Klíčová opatření (soubor hlavních komponent):

- Užší realizační tým (vedení školy, metodik prevence, výchovný poradce, třídní učitelé, popř. psycholog)
- Zmapování situace a motivování pedagogů pro změnu
- Společný postup při řešení šikanování
- Prevence v třídnických hodinách – třídní pravidla
- Prevence ve výuce – školní pravidla a důsledky jejich porušení
- Prevence ve školním životě mimo vyučování (zejména přestávky a mimoškolní akce)
- Ochranný režim (vnitřní školní řád a dozory učitelů)

- Spolupráce s rodiči (třídní schůzky, hovorové hodiny)
- Školní poradenské služby (výchovný poradce, metodik prevence, školní psycholog)
- Spolupráce se specializovanými zařízeními (PPP, SVP, OSPOD, diagnostický ústav, Policie ČR, probační a mediační služba ČR, zdravotnická zařízení, státní a nestátní organizace...)
- Evaluace

Krizový scénář pro počáteční stádia šikanování

Dle Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)

Důležité je si uvědomit rozdíl mezi šikanou a škádlením. Při škádlení očekávám, že to bude legrace nejen pro škádlícího, ale škádleného. Pokud však vidím, že to jako legraci nebere, že ho to zranilo, pak s tím přestanu a omluvím se. U šikany je to obráceně. Tam jde agresorovi o to, aby druhému ublížil, aby ho zranil. Má z toho radost, neomluví se, své jednání opakuje a většinou i přitvrzuje.

Postup při objevení problému

Vytvoření společné strategie postupu řešení (třídní učitel, metodik prevence, výchovný poradce).

1. *Odhad závažnosti onemocnění* – buď řešíme sami, nebo konzultujeme s odborníkem zvenčí (počáteční stádium) nebo již tato situace patří odborníkům (pokročilé stádium, lynč). Posuzujeme způsob chování a vypovídání svědků, závažnost a četnost agresivních projevů, časový horizont a počet agresorů a obětí. Vše oznámíme vedení školy, nastíníme řešení a chráníme zdroj informací.
2. *Rozhovor s informátory a obětí* – provádí metodik prevence a výchovný poradce, spolupráce s třídním učitelem, vše se zaznamenává (nezpochybňujeme, vše si ověřujeme, neradíme – vnímáme (empatie), získáváme důvěru, snažíme se pomoci, jsme trpěliví, začínáme pozorovat třídu a kolektiv...)
3. *Nalezení vhodných svědků* – spolupracujeme s informátory a obětí – ti doporučují svědky, sympatizanti s obětí, rozhovor vést jednotlivě, aby ostatní nevěděli (opět záznam).
4. *Individuální, příp. konfrontační rozhovory se svědky* – dodržovat zásadu, že nesmí dojít ke konfrontaci oběti s agresorem (i zákonných zástupců), s konfrontací svědků opatrně – maximálně 2 osoby – pouze při protichůdných informacích.
5. *Ochrana oběti* – zvýšená pozornost ve školním klimatu, zpřísnění dozorů, umožnit oběti zůstat doma, doporučení odborníka rodičům.
6. *Rozhovor s agresory* – opět záznam, získat co nejvíce informací, možná konfrontace mezi dvěma agresory při rozporuplnosti informací
7. *Výchovná komise* – vedení školy, metodik prevence, výchovný poradce, třídní učitel, rodiče žáka (agresora) a odborník (PPP, SVP, OSPOD...)
  - Úvod, přivítání – *vedení školy*

- Seznámení rodičů s problémem, který jsme zjistili – projevy chování u jednotlivého konkrétního dítěte (agresora) – *vedení školy, popř. řešitel problému (ŠMP, VP, TU)*
- Jaký postoj zaujímá škola k těmto nevhodným a nežádoucím projevům chování, udělení výchovných opatření dle školního řádu – *vedení školy*
- Vyjádření zákonných zástupců
- Možná navrhovaná řešení ze strany zákonných zástupců, (možnosti řešení pro nápravu chování u svého dítěte (agresora), aby se situace zlepšila, možnost spolupráce se školou)
- Seznámení rodičů s konkrétními možnými řešeními, které navrhuje škola – *vedení školy*
- Domluvit se na časovém horizontu (z hlediska nápravy chování agresora) - *TU*
- Zpětná kontrola (zda se situace zklidnila) - *TU*
- Upozornit na to, že pokud výchovná opatření nepomohou, budou udělena přísnější – *vedení školy*

Pozn. Zákonní zástupci jednotlivých žáků (agresorů) by měli být zváni na jednání ve škole písemnou formou a mezi jednotlivými jednáními se zákonnými zástupci by měla být časová prodleva. Z tohoto jednání by měl být proveden zápis, který obsahuje (datum, struktura, závěr (na čem jsme se dohodli), podpisy všech zúčastněných, souhlas rodiče, že byl s celou záležitostí seznámen a s navrhovanými řešeními souhlasí.

8. *Rozhovor se zákonnými zástupci oběti* – sejít se jindy, než se koná výchovná komise, sdělit rodičům postup a řešení celé záležitosti, domluva na dalších opatřeních, spolupráce, sledování situace a informování rodičů, ochrana oběti, doporučení konkrétního odborníka (PPP, SVP, praktický lékař, psycholog)
9. *Práce s celou třídou* – uzavření celé záležitosti vedením školy před všemi žáky ve třídě, nastavení nových funkčních pravidel, důsledná a promyšlená práce v třídnických hodinách, neustále sledování třídy, informování všech členů pedagogického sboru – jednotnost a důslednost, při opakování přivolat pomoc odborných institucí

Rámcový třídní program pro řešení zárodečného stádia šikanování

Dle Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)

Obecně se postupuje jako v Krizovém scénáři pro počáteční stádia (podle daných bodů).

Mapování vztahů ve třídním klimatu

Techniky mapující klima – výběr technik cílených pro tuto problematiku např.: jména, přezdívky („hanlivé“ - přímý varovný signál), had, místa si vymění, ruce (kladné a záporné vlastnosti), loď, míček – co mám rád, co nemám rád...).

Sociometrie – individuální práce se žáky nejlépe ve zvláštní místnosti (dotazníky D1, B3, B4, SO-RA-D, DSSR, TSV, TBSD, dotazník „Mapování vztahů“, dotazník o šikaně, školní sociální klima ve třídě apod.)

Práce se třídou – komunitní kruh (pojmenování problémů ve třídě, nastavení pravidel – „charta třídy“), nutná zpětná vazba od žáků

Na základě těchto technik a informací z nich získaných se vypracuje závěrečná zpráva, ve které se objeví doporučení a rizika, nejprve by vše měl probrat užíší realizační tým a poté i všichni pedagogové, kteří ve třídě učí (popř. celý pedagog. sbor). Nutné je také informovat rodiče – např. mimořádné třídní schůzky, kde by třídní učitel, metodik prevence, výchovný poradce, vedení (popř. odborník) seznámili všechny obecně s daným problémem.

Krizový scénář pro pokročilá stádia šikanování

Pokud zjistíme, že situace spadá do pokročilého stádia šikanování, ihned se spojíme s odborníky:

- v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry
- v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými, psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou)
- případně s NNO specializujícími se na prevenci a řešení šikany.

Pokročilá šikana s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování, vyžaduje následující postup:

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Nahlášení policii.
6. Vlastní vyšetřování.

Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), ředitel školy nebo školského zařízení oznámí tuto skutečnost Policii ČR.

Ředitel školy oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, ředitel školy zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.

Stádia šikanování

Stádia šikanování podle Michala Koláře, 1990, 1996, 1997, 2000 aj.

První stádium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stádium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stádium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už svédčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stádium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stádium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Šikana zaměřená na učitele

(Dle Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016))

Musí být chápána jako problém, který se týká všech členů školy, neměla by být považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga.

- Specifikem této šikany je to, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel x žák) a student se dostane do pozice větší moci než pedagog.
- odehrává se nejčastěji ve škole, ale může se odehrávat i mimo školu – v místě bydliště pedagoga, v kyberprostoru,...
- je zapotřebí mít na paměti, že šiknou může trpět i velmi zkušený pedagog.

Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele:

- celoškolský přístup – dobré sociální klima, uvědomování si rizika výskytu šikany a odmítání takového chování

- atmosféra důvěry a podpory ze strany vedení školy
- jasně stanovený způsob, jak mohou pedagogové šikanu ohlásit
- pedagog uplatňuje jasná pravidla ve třídě
- pedagog posiluje zapojení žáků do výuky, dává jim na výběr a činí úkoly zajímavými
- učitel podporuje žáky, žádá od nich zpětnou vazbu a dává jim zpětnou, kterou staví na silných stránkách žáků
- nezpůsobuje zesměšnění či ponížení žáka před třídou
- problémy neřeší sám, ale společně se ŠPP či vedením školy
- podporuje kooperaci mezi žáky a všímá si jejich chování, změn nálad,...

Příloha č.3:

Minimální prevence realizovaná v rámci jednotlivých předmětů vyučovaných na škole

Český jazyk a literatura	Osobnost a její rozvoj, komunikace, vyjednávání, řešení konfliktů, jednatel a společenské skupiny, kultura, náboženství, masová média – vliv médií a jejich produkce
Cizí jazyky	Osobnost a její rozvoj, komunikace, vyjednávání, řešení konfliktů, jednatel a společenské skupiny, kultura, náboženství, vliv médií a jejich produkce, stereotypy
Matematika	Vytváření a rozvoj volných vlastností, řešení problémů, rozhodování
Fyzika	Organizační dovednosti, seberegulace, člověk a životní prostředí, řešení problémů, rozhodování
Chemie	Poznávání osobnosti z hlediska výživy – sacharidy, nebezpečné a naopak prospěšné látky pro lidský organismus
Biologie	Péče o zdraví, zdravý životní styl
Základy společenských věd	Osobnost a její rozvoj, jednatel a společenské skupiny, komunikace, vyjednávání, řešení konfliktů,
Zeměpis	Tolerance k různým kulturám a názorů, vliv médií na formování názorů, sociální komunikace
IT předměty	Komunikace, spolupráce, věrohodnost internetových zdrojů, vyhledávání informací, ochrana soukromí a informací
Tělesná výchova	Zdravý životní styl, vztah ke sportu, spolupráce, rozvoj osobnosti a volných

	vlastností, rozhodování, rozvoj volných vlastností
Ekonomika	Zodpovědnost, komunikace, práce s informacemi

Příloha č. 4:

Nabídka zájmových kroužků pro studenty

- Příprava k maturitní zkoušce z českého jazyka
- Příprava na jazykové zkoušky z anglického jazyka
- Cvičení z anglického jazyka
- Survival – přežití v moderní době
- Zdravotní TV
- základy ruského jazyka
- Příprava k mezinárodní jazykové zkoušce z němčiny Goethe Zertifikat
- Příprava na maturitu z matematiky

Příloha č.5:

Stávající platné dokumenty v resortu MŠMT

STRATEGIE

- Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005 - 2008
- Národní strategie protidrogové politiky na období 2005 až 2009
- Strategie prevence kriminality na léta 2008 – 2011

METODICKÉ POKYNY

- **Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže** č.j.: 21291/2010-28
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)
- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané (Čj.: 25 884/2003-24)
- Metodický pokyn MŠMT ČR k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance (Čj.: 14 423/99-22)
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví (Čj.: 10 194/2002-14)
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a žáků ve školách a školských zařízeních (Čj.: 29 159/2001-26)

VYHLÁŠKY

- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

- Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadanými

ZÁKONY

- Zákon. č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon), v platném znění
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, v platném znění
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, v platném znění
- Zákon č. 379/2015 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů
- Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím (účinnost od 1.ledna 2007)

DALŠÍ ZÁKONY

- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí
- Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě
- Zákon č. 132/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o rodině
- Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích
- Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky
- Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii